

पापकृतं पापकारिणं ॥ १६ ॥ दासः दातुः ॥ १७ ॥ १८ ॥ १९ ॥ इति शांतिः ॥ रा० नैलकंठीये भारतभावदीपे द्विनवतितमोऽध्यायः ॥ १२ ॥ ॥ ५ ॥ यत्र राष्ट्रे प्रणयते आरोपयति बलवत्तरो राजा ॥ १ ॥ तं राजानं अनुवर्तते न्ये ॥ २ ॥ प्रकृतिः स्वधर्मः विषमः कुमार्गः ॥ ३ ॥ ४ ॥ जितानां आपन्नानां अजितानां स्वस्थानां ॥ ५ ॥ कृतकल्याणं प्रागुपकारं कृतवन्तं ॥ ६ ॥ शक्तौ सुखमनुभवेत् आपदितुकरणं

अथ पापकृतं बुद्धान च पश्यत्यबुद्धिमान् ॥ अकीर्त्याभिसमायुक्तो भूयो नरकमश्नुते ॥ १६ ॥ अथ मानयितुर्दाम्नः श्लक्ष्णस्य वशवर्तिनः ॥ व्यसनं स्वमिवोत्पन्नं विजिघांसंति मानवाः ॥ १७ ॥ यस्य नास्ति गुरुर्धर्मे न चान्यानपि पृच्छति ॥ सुखतन्त्रोर्थलाभेषु न चिरं सुखमश्नुते ॥ १८ ॥ गुरुप्रधानो धर्मेषु स्वयमर्थानवेक्षितः ॥ धर्मप्रधानो लाभेषु स चिरं सुखमश्नुते ॥ १९ ॥ इति श्रीमहाभारतेशांतिप० राजध० वामदेवगीतासु द्विनवतितमोऽध्यायः ॥ १२ ॥ ॥ ५ ॥ वामदेव उवाच ॥ यत्रा धर्मं प्रयणते दुर्बले बलवत्तरः ॥ तां वृत्तिमुपजीवंतिये भवंति तदन्वयाः ॥ १ ॥ राजानमनुवर्तते तं पापाभिः प्रवर्तकं ॥ अविनीतमनुष्यं तद्विप्रं राष्ट्रं विनश्यति ॥ २ ॥ यद्वत्तमुपजीवंति प्रकृतिस्थस्य मानवाः ॥ तदेव विषमस्थस्य स्वजनोऽपि न मृष्यते ॥ ३ ॥ साहसप्रकृतिर्यत्र किंचिदुल्बणमाचरेत् ॥ अशास्त्रलक्षणो राजा क्षिप्रमेव विनश्यति ॥ ४ ॥ यो त्यंता चरितां वृत्तिं क्षत्रियो नानुवर्तते ॥ जितानामजितानां च क्षत्रधर्मादिपैतिसः ॥ ५ ॥ द्विषंतं कृतकल्याणं गृहीत्वानृपतिरणे ॥ यो न मानयते द्वेषात् क्षत्रधर्मादिपैतिसः ॥ ६ ॥ शक्तः स्यात्सुखो राजा कुर्यात्करणमापदि ॥ प्रियो भवति भूतानां न च विभ्रश्यते श्रियः ॥ ७ ॥ अप्रियं यस्य कुर्वीत भूयस्तस्य प्रियं चरेत् ॥ न चिरेण प्रियः स स्याद्यो प्रियः प्रियमाचरेत् ॥ ८ ॥ मृषावादं परिहरेत् कुर्यात्प्रियमयाचितः ॥ न कामान्न च संरंभान्न द्वेषाद्धर्ममुत्सृजेत् ॥ ९ ॥ नापत्रपेतप्रशेषुनाविभाव्यांगिरंस्तृजेत् ॥ न त्वरेत न चासूयेत्तथा संगृह्यते परः ॥ १० ॥ प्रियेनातिभृशं हृष्येदप्रियेन च संज्वरेत् ॥ न तप्येदर्थं रुच्छेषु प्रजाहितमनुस्मरन् ॥ ११ ॥ यः प्रियं कुरुते नित्यं गुणतो वसुधाधिपः ॥ तस्य कर्माणि सिद्ध्यन्ति न च संत्यज्यते श्रिया ॥ १२ ॥ निवृत्तं प्रतिकूलेषु वर्तमानमनुप्रिये ॥ भक्तं भजत नृपतिः सदैव सुसमाहितः ॥ १३ ॥ अप्रकीर्णैर्द्रियग्राममत्यंतानुगतं शुचिं ॥ शक्तं चैवानुरक्तं च युंज्यान्महतिकर्मणि ॥ १४ ॥ एवमेतैर्गुणैर्युक्तो यो नुरज्यति भूमिपं ॥ भर्तुरर्थेष्वप्रमत्तं नियुंज्यादर्थकर्मणि ॥ १५ ॥ मूढमैर्द्रियकं लुब्धमनार्यचरितं शठं ॥ अनतीतोपधं हिंसं दुर्बुद्धिमबहुश्रुतं ॥ १६ ॥

आपन्निवारणं कर्म कुर्यात् करणहेतुकर्मणोरिति मेदिनी ॥ ७ ॥ अप्रियमिति उपकृतः शत्रुरप्युपकरिष्यत्येवेत्यर्थः ॥ ८ ॥ १ ॥ नापत्रपेतन्यायनिष्ठुरं उत्तरं दद्यात् अविभाव्यां अगंभीरां अभीतिपाठे दूषणाहं ॥ १० ॥ ११ ॥ प्रियं भृत्यादीनां ॥ १२ ॥ १३ ॥ १४ ॥ एतैर्निवृत्तमिति श्लोकद्वयोक्तैः यो नुरज्यति अनुरंजयति तं नियुंज्यात् भूमिपः ॥ १५ ॥ १६ ॥